

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія, фізіологія та патологія дітей з основами генетики

Освітня програма «Спеціальна освіта»

Спеціалізація (за наявності) 016.01 Логопедія

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти
та інноваційних технологій
Протокол № 1 від 26 серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ – 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Анатомія, фізіологія та патологія дітей з основами генетики
Освітня програма	«Спеціальна освіта»
Спеціалізація (за наявності)	016.01 Логопедія
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Курс / семестр	1/1
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 22 год. Семінарські заняття – 16 год. Практичні заняття – 22 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета та цілі дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є висвітлення особливостей будови і функції органів, фізіологічних систем і організму людини. У процесі вивчення дисципліни «Анатомія та фізіологія людини з основами генетики», важливо сформувані у студентів міжособистісні, інструментальні компетенції з урахуванням професійно-орієнтаційної підготовки.

Важливими завданнями компетенцій є набуття навиків спілкування, ґрунтовний аналіз і синтез матеріалу, засвоєння студентами основ відповідних базових знань з майбутньої професії та навиків управління інформацією. У процесі вивчення дисципліни основи генетики сформувані у студентів систему знань про закономірності та механізми спадковості і мінливості організмів, висвітлити особливості життєдіяльності організму в різні періоди онтогенезу, цитологічні, біохімічні основи спадковості людини закономірності успадкування ознак.

Мета курсу - висвітлити особливості життєдіяльності організму в різні періоди онтогенезу, цитологічні, біохімічні основи спадковості людини закономірності успадкування ознак, функції органів, систем органів і організму в цілому в міру його росту і розвитку, своєрідність функції на кожному віковому етапі.

Завдання курсу: ознайомлення з біохімічними основами спадковості і мінливості; генетичними системними механізмами онтогенезу та біологічною основою репродукції людини, встановлення взаємозв'язку будови і функцій органів і систем органів організму; ознайомлення з фізіологічними процесами, що відбуваються в організмі. У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на засвоєнні знань про: біохімічні основи спадковості і мінливості; генетичні системні механізми онтогенезу; методи вивчення спадковості людини; особливості процесів дихання, травлення, обміну речовин, терморегуляції, виділення в регуляції і узгодженості функцій організму та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем; вплив мутагенних факторів на спадковість людини, про здійснення зв'язку з навколишнім середовищем і фактори, що зберігають здоров'я і такі, що порушують його.

На підставі вивчення анатомії та фізіології обґрунтувати медико-біологічні знання про

здоров'я, вивчити основи загальної патології та закономірності розвитку хвороб окремих органів і систем дитячого організму.

Компетентності

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

Програмні результати навчання

РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

3. Структура дисципліни

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Вступ до анатомії. Анатомічна термінологія. Розвиток організму. Анатомія кісток скелета. З'єднання кісток скелета. Фізіологія опорно-рухового апарату.	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань:</p> <p>Предмет і завдання анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні етапи розвитку анатомії.</p> <p>Основні анатомічні терміни, які розкривають топографію анатомічних об'єктів, та їх основні характеристики.</p> <p>Анатомічні площини (сагітальна, фронтальна, горизонтальна) і осі (фронтальна, вертикальна, сагітальна), їх характеристика, використання для опису частин тіла, кісток.</p> <p>Кістка як орган. Компактна і губчаста кісткові речовини, їх будова, ріст.</p> <p>Загальні дані про скелет. Класифікація кісток.</p> <p>Хребетний стовп, його вигини, загальна будова хребців.</p> <p>Грудна клітка, складові частини її, вікові особливості.</p> <p>Ребра, класифікація, будова.</p> <p>Грудина, анатомічна будова.</p> <p>Анатомічна будова кісток плечового поясу.</p> <p>Анатомічна будова кісток тазу. Вікові та статеві особливості тазу.</p> <p>Класифікація з'єднань між кістками.</p> <p>Класифікація суглобів за будовою, формою</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

		<p>суглобових поверхонь, за функцією. Прості, складні, комплексні і комбіновані суглоби.</p> <p>Одноосьові, двоосьові і багатоосьові суглоби, їх види.</p> <p>Характеристика рухів в кожному виді суглоба.</p> <p>М'яз як орган. Цитологічна структура м'яза.</p> <p>Класифікація м'язів за розвитком, топографією, формою, розмірами, напрямком м'язових волокон, функцією та ін.</p> <p>Допоміжні апарати м'язів.</p> <p>Класифікація м'язів тулуба.</p> <p>М'язи спини: поверхневі і глибокі, їх характеристика.</p> <p>М'язи грудної клітки: поверхневі і глибокі, їх характеристика.</p> <p>М'язи живота: м'язи передньої, бічної і задньої стінок живота, їх характеристика.</p> <p>Діафрагма – визначення. Частина діафрагми, отвори, їх вміст.</p> <p>М'язи верхньої кінцівки: класифікація.</p> <p>М'язи нижньої кінцівки, їх класифікація.</p> <p>М'язи тазового пояса: класифікація, їх характеристика.</p>	
2.	<p>Вступ у патологію. Етіологія. Патогенез. Здоров'я, визначення згідно ВООЗ. Рівні здоров'я за Г.Л. Апанасенком. Хвороба. Стадії розвитку хвороби.</p> <p>Етіологія, основні групи патогенних факторів. Екзогенні етіологічні фактори: глобальні і місцеві. Ендогенні етіологічні фактори: спадковість, реактивність, конституція. Патогенез, принципи патології.</p>	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань: Вступ у патологію. Визначення понять патологія, патологічний стан, патологічний процес, патологічна реакція.</p> <p>Здоров'я, визначення згідно ВООЗ. Норма. Рівні здоров'я за Г.Л. Апанасенком. Фактори ризику хронічних неінфекційних захворювань людини в сучасному суспільстві.</p> <p>Хвороба. Стадії розвитку хвороби. Етіологія, основні групи патогенних факторів. Екзогенні етіологічні фактори: глобальні і місцеві. Ендогенні етіологічні фактори: спадковість, реактивність, конституція. Патогенез, принципи патогенезу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
3.	<p>Анатомія та фізіологія серцево-судинної системи. Порушення периферичного кровообігу, класифікація. Патологія найпоширеніших захворювань серцево-судинної системи.</p>	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань: Загальні принципи будови і функції серцево-судинної системи.</p> <p>Серце, будова стінок серця, камери і клапани серця.</p> <p>Велике і мале кола кровообігу.</p> <p>Артеріальна частина серцево-судинної системи.</p> <p>Кровопостачання різних ділянок тіла людини.</p> <p>Венозна частина серцево-судинної системи.</p> <p>Система верхньої і нижньої порожнистої вен.</p> <p>Система ворітної вени.</p> <p>Судини гемомікроциркуляторного русла.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

		<p>Порушення периферичного кровообігу, класифікація.</p> <p>Артеріальна гіперемія: визначення, етіологія, патогенез.</p> <p>Венозна гіперемія: визначення, етіологія, патогенез.</p> <p>Тромбоз: визначення, етіологія, патогенез.</p> <p>Емболія: визначення, етіологія, патогенез.</p> <p>Ішемія: визначення, етіологія, патогенез.</p> <p>Типові порушення мікроциркуляції: етіологія, патогенез</p>	
4.	Анатомія та фізіологія дихальної системи. Патологія дихальної системи.	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань:</p> <p>Класифікація дихальних шляхів.</p> <p>Анатомічна будова носової порожнини.</p> <p>Анатомічна будова носової і ротової частини глотки.</p> <p>Анатомічна будова гортані.</p> <p>Анатомічна будова трахеї, бронхів.</p> <p>Анатомічна будова легені.</p> <p>Анатомічна будова плеври і плевральної порожнини.</p> <p>Анатомічна будова органів середостіння.</p> <p>Порушення регуляції зовнішнього дихання: етіологія, патогенез.</p> <p>Дихальна недостатність: етіологія, патогенез, ускладнення.</p> <p>Порушення альвеолярної вентиляції: етіологія, патогенез, ускладнення.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
5.	Анатомія та фізіологія травної системи. Патологія шлунково-кишкового тракту.	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
6.	Анатомія та фізіологія сечовидільної та статеві системи. Патологія сечовидільної та статеві системи.	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань:</p> <p>Класифікація травної системи.</p> <p>Анатомічна будова ротової порожнини.</p> <p>Анатомічна будова слинних залоз.</p> <p>Анатомічна будова глотки.</p> <p>Анатомічна будова стравоходу.</p> <p>Анатомічна будова шлунка.</p> <p>Анатомічна будова тонкої кишки.</p> <p>Анатомічна будова товстої кишки.</p> <p>Анатомічна будова печінки, жовчовивідних шляхів.</p> <p>Анатомічна будова підшлункової залози.</p> <p>Порушення травлення в ротовій порожнині: етіологія, патогенез.</p> <p>Гастрити: етіологія, патогенез.</p> <p>Виразкова хвороба: етіологія, патогенез.</p> <p>Порушення травлення в кишечнику: етіологія, патогенез.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

		<p>Патологія підшлункової залози: етіологія, патогенез.</p> <p>Патологія печінки: етіологія, патогенез.</p> <p>Печінкова недостатність.</p>	
7.	<p>Анатомія та фізіологія ендокринної системи.</p> <p>Патологія системи кровотворення. Патологія ендокринної системи.</p> <p>Патологія імунної системи.</p>	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань:</p> <p>Класифікація і функція ендокринної системи.</p> <p>Анатомічна будова і функція щитоподібної залози.</p> <p>Анатомічна будова і функція прищитоподібних залоз.</p> <p>Анатомічна будова і функція загруднинної (вилочкової) залози.</p> <p>Анатомічна будова і функція наднирникових залоз.</p> <p>Анатомічна будова і функція гіпофіза та епіфіза.</p> <p>Анатомічна будова і функція підшлункової залози.</p> <p>Анатомічна будова і функція чоловічих і жіночих статевих залоз.</p> <p>Порушення еритропоезу, анемії: етіологія, патогенез.</p> <p>Порушення лейкопоезу, лейкози: етіологія, патогенез.</p> <p>Цукровий діабет: етіологія, патогенез.</p> <p>Етіологія і патогенез захворювань наднирникових залоз.</p> <p>Етіологія і патогенез захворювань статевих залоз.</p> <p>Етіологія і патогенез захворювань щитовидної і паращитовидної залоз.</p> <p>Етіологія і патогенез захворювань гіпофіза.</p> <p>Поняття про стрес як неспецифічну пристосувально-компенсаторну реакцію.</p> <p>Недостатність і дисфункція імунної системи.</p> <p>СНІД.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
8.	<p>Анатомія та фізіологія нервової системи. Патологія нервової системи</p>	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань:</p> <p>Класифікація нервової системи за топографічним принципом (центральна і периферична нервова системи).</p> <p>Класифікація нервової системи за анатомо-функціональним принципом (соматична і вегетативна нервова системи).</p> <p>Сіра і біла речовина центральної нервової системи, їх функціональне значення.</p> <p>Загальні принципи будови рефлексорних дуг.</p> <p>Спинномозковий нерв.</p> <p>Периферична нервова система. Нервові сплетення.</p> <p>Головний мозок. Відділи головного мозку.</p> <p>Симпатична і парасимпатична частини вегетативної нервової системи.</p> <p>Центральний відділ симпатичної нервової системи.</p> <p>Приферичний відділ симпатичної нервової</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

		<p>системи. Центральний відділ парасимпатичної нервової системи. Периферичний відділ парасимпатичної нервової системи. Чутливі черепномозкові нерви. Рухові черепномозкові нерви. Змішані черепномозкові нерви. Будова і функції синапсів. Види синапсів. Види мембранних рецепторів. Патологія передачі нервового імпульсу на рівні синапсу: визначення, етіологія, патогенез. Будова і функції рефлекторної дуги. Біль: етіологія, патогенез. Види болю. Антиноцицептивні системи організму. Види порушення чутливості. Нервові шляхи проведення чутливих і рухових імпульсів. Класифікації рухових розладів. Центральний і периферичний параліч: визначення, етіологія, патогенез. Ознаки рухових розладів і розладів чутливості на різних рівнях ураження нервової системи. Денерваційний синдром: визначення, етіологія, патогенез. Екстрапірамідні розлади: визначення, етіологія, патогенез. Роль гіпоталамуса й гіпофізу в процесі координації функцій нервової й ендокринної систем. Вегетативна нервова система і порушення її функцій. Поняття про вегетативний дисбаланс. Рівні організації нервової системи. Етіологія й патогенез порушення її функцій. Види нейронів. Етіологія й патогенез порушення функції нейрона.</p>	
9.	<p>Запалення. Пухлина. Лихоманка. Визначення, основні ознаки, етіологічні фактори запалення. Стадії запалення, ознаки. Класифікація запалення. Характеристика пухлинної тканини. Канцерогенні фактори. Температура, класифікація пірогенів. Патогенез лихоманки. Гіпертермія, гіпотермія: етіологія, патогенез.</p>	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань: Запалення: визначення, основні ознаки. Основні етіологічні фактори запалення. Стадії запалення, їх характеристика. Класифікація запалення. Регенерація, види. Некроз: визначення поняття, причини виникнення, ознаки, клінічні прояви. Пухлина, характеристика пухлинної тканини. Канцерогенні фактори. Вплив пухлини на організм людини. Температура: визначення. Класифікація пірогенів. Патогенез лихоманки. Типи температурних кривих. Гіпертермія: етіологія, патогенез. Гіпотермія: етіологія, патогенез.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
10.	<p>Закони спадковості та принципи успадкування.</p>	<p>Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні

		Предмет, методи та історія розвитку генетики. Будова та функції хромосом. Клітина як основа спадковості і відтворення. Моногібридні та полігібридні схрещування. Успадкування ознак зчеплених зі статтю.	запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
11.	Спадкова мінливість на рівні організму і популяцій.	Розглянути поняття, формувати знання, узагальнити основні положення для формування загальних та спеціальних компетентностей із таких питань: Типи мінливості. Спадкова мінливість. Класифікація спадкових хвороб. Популяційна генетика. Механізми реалізації генетичної інформації	• Тести вхідного рівня знань, • Тести вихідного рівня знань, • Контрольні запитання, • Кейси, • завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарське заняття	20
Практичне заняття	20
Самостійна робота	5
Знання термінів	5
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Робота на парах	Оцінка за самостійну роботу	Оцінка за знання термінології	Екзамен	Разом
40	5	5	50	100
<ul style="list-style-type: none"> Оцінювання відповідей студентів на практичних і семінарських заняттях відбувається за 100 бальною шкалою. По завершенні теоретичного навчання середнє арифметичне усіх отриманих оцінок у 100-бальній шкалі множиться на ваговий коефіцієнт 0,4, відповідно – максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 40 балів. Оцінювання за екзамен відбувається у 100-бальній шкалі, отримана оцінка сходиться на ваговий коефіцієнт 0,5. Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів за роботу на парах (максимально – 40 балів), отриманих балів за самостійну роботу (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,05, відповідно максимальний бал за самостійну роботу може скласти 5 балів), оцінки за знання термінології (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,05, відповідно максимальний бал може скласти 5 балів) і оцінки, отриманої за екзамен (максимальний бал – 50 балів), що в сумі максимально може скласти 100 балів. При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, проведення розрахунків, лабораторних робіт, написання рефератів, опрацювання завдань робочих зошитів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, тощо. Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу зав. кафедри (за заявою). Оцінка за іспит формується із суми відповідей студентів на 3 основні запитання та 2 додаткові (по 10 балів за кожне запитання), або, за вимогою – на основі результатів тестування (максимальна оцінка за 				

тести – 50 балів)

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

- *90-100 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.
- *70-89 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.
- *50-69 балів* – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.
- *Менше 50 балів* – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа (відеофайли, рисунки, схеми), лабораторне обладнання, мікроскопи, таблиці, муляжі та інше
Література:	
<ol style="list-style-type: none">1. Акуленко Л.В., Угаров И.В. Медицинская генетика / Л.В. Акуленко, И.В. Угаров. – М.: «ГЭОТАР-Медиа», 2011. — 208 с.2. Алипов Н.Н. Основы медицинской физиологии. / Н.Н. Алипов. — М.: «Практика», 2008. — 413 с.3. Антонік І.П., Антонік В.І. Фізіологічні дослідження нервових процесів та вищої нервової діяльності / І.П. Антонік, В.І. Антонік. — Кривий Ріг: «ВД Суха Балка», 2006. — 126 с.4. Асанов А.Ю. и др. Основы генетики и наследственные нарушения развития у детей. / А.Ю. Асанов. — М.: «Academia», 2003. — 224 с.5. Барилко І.Р., Полька Н.С. Фізичний розвиток дітей різних регіонів України (випуск І, міські школярі) / І.Р. Барилко, Н.С. Полька. — Тернопіль: «Укрмедкнига», 2000. — 208 с.6. Біологія: Довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навчальних закладів: Навчально-методичний посібник. — К.: Літера ЛТД, 2006. — 656 с.7. Ганонг Вільям Ф. Фізіологія людини: Підручник / Переклад з англ.. Наук.редактор перекладу М. Гжегоцький, В. Шевчук, О. Заячківська.— Львів: «БАК», 2002. — 784 с.8. Гречаніна О.Я., Богатирьова Р.В., Волоссовця О.П. Медична Генетика / О.Я. Гречаніна, Р.В. Богатирьова, О.П. Волоссовця. — К.: «Медицина», 2007. — 536 с.9. Гринчук В.О., Велемєць В.Х., Пикалюк В.С., Шевчук Т.Я. Внутрішні органи та серцево-судинна система людини: Навчальний посібник. / В.О. Гринчук, В.Х. Велемєць, В.С. Пикалюк, Т.Я. Шевчук. — Луцьк: «Надстир'я», 2005. — 448 с.10. Гуттман Б., Гриффитс Э., Сузуки Д., Кулис Т. Генетика / Бартон Гуттман, Энтони Гриффитс, Дэвид Сузуки, Тара Куллис. — М.: «ФАИР-ПРЕСС», 2004. — 448 с: ил.11. Дробинская А.О. Основы педиатрии и гигиены детей раннего и дошкольного возраста. / А.О. Дробинская — М.: «Владос», 2003. — 400 с.12. Дубінін С.І., Ваценко А.В., Пілюгін В.О., Улановська-Циба Н.А., Рябушко О.Б. та ін. Організмний рівень організації життя. Основи генетики людини / С.І. Дубінін, А.В. Ваценко, В.О. Пілюгін, Н.А. Уляновська-Циба, О.Б. Рябушко та ін. — Полтава :	

- «Укрпромторгсервіс», 2014. — 102 с.
13. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : <http://5fan.ru/wievjob.php?id=47838>
 14. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : <http://narodna-osvita.com.ua/635-genetika-lyudini.html>
 15. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : <http://osvita.ua/vnz/reports/biolog/22967/>
 16. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : http://pidruchniki.com/18211001/meditsina/osoblivosti_anatomiyi_ta_fiziologiyi_dityachogo_organizmu
 17. Коляденко Г. І. Анатомія людини: Підручник. / Г.І. Коляденко — К: «Либідь», 2001. — 384 с.: іл.
 18. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни. / І.М. Маруненко, Є.О. Неведомська, В.І. Бобрицька. — К.: ВД «Професіонал», 2004. — 479 с.
 19. Помогайбо В.М., Петрушок А.В. Генетика людини: навч. посіб. / В. М. Помогайбо, А. В. Петрушок. — К.: «Академія», 2011. - 280 с.
 20. Романець О.В. Періодизація розвитку генетики в Україні / О.В. Романець // Наука та наукознавство. — 2011. — № 2. — С. 156–172. — Бібліогр.: 35 назв. — укр.
 21. Сапін М.Р., Сивоглазов В.И. Анатомия и физиология человека (с возрастными особенностями детского организма) / М.Р. Сапін, В.И. Сивоглазов. — 2002. — 448 с.
 22. Сапін М.Р. Анатомія і фізіологія людини з віковими особливостями дитячого організму. / М.Р. Сапін К.: «Академія», 2005. — 448 с.
 23. Слободян Л.М. Довідник педіатра. / Л.М. Слободян. — Тернопіль: «Укрмедкнига», 2005. — 452 с.
 24. Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування. / В.І. Смоляр. — К: «Здоров'я», 2001. — 322 с.
 25. Солодков А.С., Сологуб Е.Б. Физиология человека. Общая. Спортивная. Возрастная. / А.С. Солодков, Е.Б. Сологуб. — М.: «Советский спорт», 2005. — 528 с.
 26. Стрельчук С.І., Демидов С.В., Бердишев Г.Д., Голда Д.М. Генетика з основами селекції. / С.І. Стрельчук, С.В.Демидов, Г.Д. Бердишев, Д.М. Голда. — К.: «Фітосоціоцентр», 2000. — 292 с.: іл.
 27. Хрипкова А. Г. Вікова фізіологія. — К.: Вища школа, 1982.
 28. Антипчук Ю .П., Вожик Й. Б., Лебедева Н. С., Луніна Н. В. Анатомія і фізіологія дитини (з основами шкільної гігієни). Практикум. — К.: Вища школа, 1984.
 29. Даценко І. І. Гігієна і екологія людини. — Львів: Афіша, 2000.
 30. Стрельчук С, І., Демидова С .В. Генетика з основами селекції. — Київ. Фітосоціоцентр ,2000 — 291с.
 31. Біда О.А. Біологія: Довідник для абітурієнтів та школярів

7. Контактна інформація

Кафедра	<p>Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій м.Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 каб. 104 тел. (0342) 54-12-35 https://kpoit.pnu.edu.ua kpoit@pnu.edu.ua</p> <p>Кафедра фізичної терапії, ерготерапії м.Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 каб. 103 тел. +38(0342) 59-61-47 https://kfr@pnu.edu.ua</p>
Викладач	Лапковський Едуард Йосипович

	кандидат медичних наук, доцент
Контактна інформація викладача	+380667257241 eduard.lapkovskyi@pnu.edu.ua

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ -Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ -Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. ➤ Лист МОН України -До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності. <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ -Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.).</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ -Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5.</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може

заняття	<p>призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу.</p> <p>Також за рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ -Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника II (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

Викладач: Лапковський Е.Й.